

БІБЛІОГРАФІЯ

РУКАПІСНЫЯ КРЫНІЦЫ

Львівська державна наукова бібліотека ім. В. Стефаника

Fond 103. Nr 1594, 1647, 1648, 1650, 1652, 1653, 1654, 1655, 1657

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ

Fond 1. Nr 5985; Fond 2. Nr 21166

Центральний державний історичний архів України, Київ

Fond 48. Op. 1. Nr 983

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

Archiwum Koronne Warszawskie

[аддзел казацкі] — nr 42/48

[аддзел расейскі] — nr 55с/81

[аддзел швэдзкі] — nr 11b/74, 11b/75

Archiwum Przeździeckich — nr B-972

Archiwum Publiczne Potockich — nr 7. T. III. Nr 9. T. III

Archiwum Radziwiłłów

dział II — nr 1275, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1293, 1294, 1296, 1298

[кніга] 66, 69.14

[дадатак] — nr 543, 546, 546 (1), 591

dział III — kop. 4

dział IV — kop. 19 (teka 16), kop. 89 (teka 9), kop. 361 (teka 26)

dział V — nr 1569, 1735, 4567/1, 5353, 9646/1, 14885, 15213, 15429

dział VI — księga 11—51

dział VII — nr 55 a, 227

dział X — nr 220 b

dział XI — nr 39

dział XXV — nr 1766

Archiwum Skarbowe Wojskowe — dział 85, nr 72

Archiwum Tyzenhauzów — nr E-351, F-115, G-752, G-807

Archiwum Zamoyskich — nr 450, 2907, 3031

Metryka Koronna — nr 195

Nabytki Kolekcjonerskie — nr 59

Zbiór z Muzeum Narodowego — nr 915

Archiwum Państwowe w Gdańsku

nr 300, 29/142

Archiwum Państwowe w Krakowie

Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów — nr 101

Archiwum Sanguszków — nr 67

Pinocciana — nr IT 363 Zbiór Rusieckich — nr 70

Biblioteka Muzeum im. Ks. Czartoryskich w Krakowie

Rkps 121, 147, 148, 384, 417, 917, 1664, 2105, 2247, 2309, 2749, 3355, 3487

Biblioteka Narodowa w Warszawie

Rkps 6634/III

Biblioteka Ordynacji Zamoyskich

Rkps 1218

Biblioteka PAN w Kórniku

Rkps 350, 991, 2649

Biblioteka PAN w Krakowie

Rkps 354, 360, 1017, 1404 t. I, 1404 t. III

Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego

Rkps 66

Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu

Rkps 189/11, 206/11, 364/11, 1453/11, 2280/1, 3564/11, 13621/III, 13622/11

Lietuvos Mokslu Akademijos Centrine Biblioteka, Vilnius

Fond 31. Nr 845. Fond 139. Nr 545

Lietuvos Nacionaline Martyno Mažvydo Biblioteka, Vilnius

PR 727

Lietuvos Valstybes Istorijos Archyvas, Vilnius

Fond SA. Nr 2, 4106, 4107; Fond 1275. Op. 1. Nr 608

W formie mikrofilmów z RGADA — Fond 389. Nr 123, 124, 128, 129, 134, 135 (Księgi Wpisów Metryki Litewskiej)

Teki Prochaski

Nr 149/V a

Vilniaus Universiteto Biblioteka

Fond 3. Nr 89; Fond 7. Nr 16/14468

ДРУКАВАНЫЯ КРЫНІЦЫ

Акты, издаваемые Виленскою Археографическою Комиссиею для разбора древних актов. Т. V. Вильня, 1871; Т. XIII. Вильня, 1886; Т. XXXIV. Вильня, 1909.

Акты исторические, собранные и изданные Археографическою Комиссиею. Т. IV. Санкт-Петербург, 1842.

Акты Московского государства, изданные Императорскою Академиею наук / Под ред. Н. А. Попова. Т. II. Санкт-Петербург, 1894.

Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографическою Комиссиею... Т. VIII. Санкт-Петербург, 1875; Т. X. Санкт-Петербург, 1880; Т. XIV. Санкт-Петербург, 1889.

Акты, собранные в библиотеках и архивах Российской империи... Т. IV. Санкт-Петербург, 1836.

Археографический сборник документов, относящийся к истории Северо-Западной

Руси. Т. I и II. Вильно, 1867; Т. VIII. Вильно, 1870; Т. XIV. Вильно, 1904.

Белоруссия в эпоху феодализма. Сборник документов и материалов в трех томах. Т. II. Минск, 1960.

Витебская Старина / Изд. А. Сапунов. Т. IV. Ч. 2. Витебск, 1885.

Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы: В 3 томах. Т. III. Москва, 1954.

Дворцовые розряды. Т. III. Санкт-Петербург, 1852.

Документи Богдана Хмельницького 1648—1657 / Вид. І. Крип'якевіч. Київ, 1961.

Заборовский Л. В. Великое княжество литовское и Россия во время польского потопа. Москва, 1994.

Историко-юридические материалы, извлеченные из актовых книг губернии витебской и могилевской. Т. XXV. Витебск, 1894.

Очерк военных действий боярина Василия Петровича Шереметьева в 1654 г. // Новосельский. А. А. Исследования по истории эпохи феодализма. Москва, 1994.

Русско-белорусские связи. Сборник документов (1570—1667) / Изд. Л. С. Абецедарский и М. Я. Волков. Минск, 1963.

Akta ugody kiejdańskiej 1655 roku / Wyd. W. Kopczyński, K. Lepszy // Ateneum Wileńskie. T. X. 1935.

Jakuba Michałowskiego, Wojskiego lubelskiego, a później kasztelana bieckiego księga pamiątkowa z dawnego rękopisu będącego własnością Ludwika hr. Morsztyna / Wyd. A. Z. Helcel. Kraków, 1864.

Kochowski W. Historia panowania Jana Kazimierza / Wyd. E. Raczyński. T. I. Poznań, 1840.

Kognowicki S. Życie Sapiechów i listy monarchów, książąt i różnych panujących do tychże pisane. T. III. Warszawa, 1792.

Materyały dla historyi Małej Rosyi. Listy i uniwersały za Jana Kazimierza od 1650 do

1660 / Wyd. P. K. Swidziński. T. II. Kijów, 1852.

Medeksza S. Księga Pamiętnicza wydarzeń zaszłych na Litwie 1654—1668 / Wyd. W. Seredyński, *Scriptores Rerum Polonicarum*. T. III. Kraków, 1875.

Metryka Litewska. Księga wpisów nr 131 / Opr. A. Rachuba. Warszawa, 2001.

Morsztyn Z. Wybór wierszy / Opr. J. Pelc. Wrocław, 1975.

Naronowicz-Naroński J. Budownictwo wojenne / Wyd. J. Nowakowa. Warszawa, 1957.

Ojczyście spominki w pismach do dziejów dawnej Polski / Wyd. A. Grabowski. T. I. Kraków, 1845.

Pamiętniki historyczne do wyjaśnienia spraw publicznych w Polsce XVII wieku, postępujące w dziennikach domowych Obuchowiczów i Cedrowskiego pozostałe / Wyd. M. Bałiński. Wilno, 1859.

Radziwiłł A. S. Pamiętniki o dziejach w Polsce / Wyd. A. Przyboś i R. Żelewski. T. III. Warszawa, 1980.

Radziwiłł B. Autobiografia / Wyd. T. Wasilewski. Warszawa, 1979.

Rudawski W. Historia Polski od śmierci Władysława IV aż do pokoju oliwskiego, czyli dzieje panowania Jana Kazimierza od 1648 do 1660 r. / Tłum. W. Spasowicz. T. I. Petersburg i Mohylew, 1859.

Skorobohaty A. D. Diariusz / Opr. T. Wasilewski. Warszawa, 2000.

Temberski S. Roczniki 1647—1656 / Wyd. W. Czermak, *Scriptores Rerum Polonicarum*. T. XVI. Kraków, 1897.

Urkunden und Actenstücke zur Geschichte des Kurfürsten Friedrich Wilhelm von Brandenburg. T. VI. Berlin, 1872.

Urzednicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XVI—XVIII wieku / Opr. H. Lulewicz i A. Rachuba. Kórnik, 1994.

Urzednicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. T. IV: Ziemia smoleńska i województwo

smoleńskie XIV—XVIII wiek / Opr. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. P. Romaniuk. Warszawa, 2003.

Volumina Legum / Wyd. J. Ohryzko. T. IV. Sankt Petersburg, 1859.

Vorbek-Lettow M. Skarbnica pamięci. Pamiętnik lekarza króla Władysława IV / Wyd. E. Galos i F. Mincer; Pod red. W. Czaplińskiego. Wrocław, 1968.

Wimmer J. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1648—1655 // *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*. T. V. 1960.

Wimmer J. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1655—1660 // *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*. T. IV. 1958.

Źródła do dziejów Polski / Wyd. F. Nowakowski. T. I. Berlin, 1841.

Żywot Jaśnie Oświeconego Księcia Bogusława Radziwiłła / Wyd. A. Popliński. Poznań i Trzemeszno, 1840.

СТАРАДРУЖЫ

1. Apologia Magnifici Domini Wilhelmi Korff, quod fuerit missus pro praesidio Smolenscii ad Janusio Radivilo [...] citata. BN. Mf 19805.

2. Eigentliche Erzählung welcher gestalt [...] Janus Radziwil [...] geführte Armee zeithero geschwächet und zuriicke zugehen genöthiget. BN. Mf 11806.

3. Extrait d'une lettre ecrite par un Officier de l'armee de Lithuanie logee dans la ville basse de Mohilev du 19 fevrier 1655. BN. Mf 379 A.

4. Theatrum Europaeum. T. VII. Frankfurt am Mayn, 1685.

5. Wyprawa cara moskiewskiego na wojnę przeciw Litwie i Polakom. BN. Mf 37625.

ПУБЛІКАЦЫІ

Абецедарский Л. С. Белорусы в Москве XVII в. Из истории русско-белорусских связей. Минск, 1957.

Бабятынскі К. Стары і Новы Быхаў падчас вайны Рэчы Паспалітай з Масквой (1654—1655) // Беларускі гістарычны агляд. Т. X. Сш. 1—2 (18—19). 2003.

Берх В. Н. Царствование Алексея Михайловича. Санкт-Петербург, 1831.

Бобятинський К. Невідомі джерела з історії військових діл за доби війни Речі Посполитої та Московії на території Великого Князівства Литовського (1654—1655). Пам'ятки: Археологічний щорічник. Т. X. 2004.

Галактионов И. Чистякова Е. А. Л. Ордин-Нащекин. Русский дипломат XVII в. Москва, 1961.

Готье Я. В. Замосковский край. Москва, 1937.

Грушевский М. История Украины-Руси. Т. IX. Ч. 2. Киев, 1997.

Егоров Я. А. Градостроительство Белоруссии. Москва, 1954.

Заборовский Л. В. Последний шанс умиротворения: Переговоры Б. А. Репнина во Львове 1653 г. // Україна в Центрально-Східній Європі. Студії з історії XI—XVIII століть. Київ, 2000.

Заборовский Л. В. Россия, Речь Посполитая и Швеция в середине XVII в. Москва, 1981.

Заборовский Л. В. Русская дипломатия и начало первой северной войны (январь—октябрь 1655 г.) // Советское славяноведение. 1973. № 1.

Заборовский Л. В. Русско-литовские переговоры во второй половине 1655 г. // Славяне в эпоху феодализма. К столетию академика Е. В. Пичеты. Москва, 1978.

Иловайский Д. И. История России. Т. V. Москва, 1905.

Кветницкая Е. Д. Архитектура Белоруссии XVII в. // Всеобщая история архитектуры. Т. VI. Ч. III. Москва, 1968.

Клюкин Н. К. Могилев. Историко-географический и экономический очерк. Минск, 1963.

Кроль П. Беларуская кампанія 1654 г. (да бітвы пад Шапялевічамі) // Беларускі гістарычны агляд. Т. VI. Сш. 1—2 (10—11). 1999.

Мальцев А. Н. Война за Белоруссию и освобождение Смоленска в 1654 г. // Исторические Записки. № 37. 1951.

Мальцев А. Россия и Белоруссия в середине XVII века. Москва, 1974.

Мелешко В. Могилев в XVI — середине XVII в. Минск, 1988.

Могилев. Историко-экономический очерк. Минск, 1961.

Погилевич Д. Л. Белорусское казачество // Питання історії СРСР. Львівський державний університет ім. І. Франка. Наукові записки. Т. XLIII. 1957. Вип. VI.

Сагановіч Г. Войска Вялікага Княства Літоўскага ў XVI—XVII стст. Мінск, 1994.

Сагановіч Г. Невядомая вайна. Мінск, 1995.

Соловьев С. М. История России с древнейших времен. Т. X. Москва, 1961.

Ткачев М. А. Замки Белоруссии. Минск, 1987.

Ткачоў М. А. Замкі і людзі. Мінск, 1991.

Українське козацтво. Мала енциклопедія. Київ, 2002.

Федорук Я. О. Міжнародна дипломатія і політика України 1654—1657. Ч. 1: 1654 рік. Львів, 1996.

Федорук Я. О. Переговоры Речі Посполитої з Москвою і укладення Віленського миру (1654—1656) // Переяславська рада 1654 року (історіографія та дослідження) / Редкол. П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич та ін. Київ: Смолоскип, 2003. XX + 890.

- Чантурия В. А. История архитектуры Белоруссии. Минск, 1985.
- Чернов А. В. Вооруженные силы русского государства в XV—XVII вв. Москва, 1954.
- Чернявская Т. Архитектура Могилева. Минск, 1973.
- Bobiatyński K. Daugavpils un Pod'ū Inflantija (Latgale) Polijas-Lietuvas (Žėčaspospod'itas) valsts kara laikā ar Maskaviju 1654—1655 gadā // Latvijas Kara muzeja gadagramata. T. VI. 2005.
- Bobiatyński K. Dyneburg i Inflanty Polskie podczas wojny Rzeczypospolitej z Moskwą 1654—1656 // Zapiski Historyczne. T. LXX. Z. 2—3.
- Bobiatyński K. Działalność wojskowa Aleksandra Hilarego Połubińskiego podczas wojny z Moskwą w latach 1654—1655 // Materiały do Historii Wojskowości. T. II. 2004.
- Bobiatyński K. Działania posiłkowego korpusu koronnego na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego w latach 1654—1655 // Studia i Materiały do Historii Wojskowości. T. XLI. 2004.
- Bobiatyński K. Kampania zimowo-wiosenna wojsk Janusza Radziwiłła 1654—1655 // Staropolska sztuka wojenna XVI—XVII wieku. Prace ofiarowane Profesorowi Jaremic Maciszewskiemu / Red. M. Nagielski. Warszawa, 2002.
- Bobiatyński K. Twierdze naddnieprzańskie w systemie obrony wschodniej granicy Wielkiego Księstwa Litewskiego — XVI — połowa XVII wieku // Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne. T. II. 2004.
- Bobiatyński K. Wigilia Kiejdan // Mówią Wieki. 2002. Nr 7.
- Ciesielski T. Sejm brzeski 1653 r. Toruń, 2003.
- Czapliński W. Dwa sejmy w roku 1652. Studium z dziejów rozkładu Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVII wieku. Wrocław, 1955.
- Czapliński W. Rola magnaterii i szlachty w pierwszych latach wojny szwedzkiej // Polska w okresie drugiej wojny północnej 1655—1660. T. I. Warszawa, 1957.
- Dybaś B. Fortece Rzeczypospolitej. Studium z dziejów budowy fortyfikacji stałych w państwie polsko-litewskim w XVII wieku. Toruń, 1998.
- Frost R. I. After the deluge: Poland-Lithuania and the Second Northern war 1655—1660. Cambridge, 1993.
- Heller M. Historia imperium rosyjskiego. Warszawa, 2000.
- Jaroszuk J. Radziwiłł Michał Kazimierz // Polski Słownik Biograficzny. T. XXX. 1987.
- Kersten A. Stefan Czarniecki 1599—1665. Warszawa, 1963.
- Kotarski H. Przyboś A. Korff Mikołaj // Polski Słownik Biograficzny. T. XIV. 1968—1969.
- Kotłubaj E. Galeria nieświeżska portretów Radziwiłłowskich. Wilno, 1857.
- Kotłubaj E. Życie i działalność Janusza Radziwiłła. Wilno—Witebsk, 1859.
- Kroll P. Obrona Smoleńska w 1654 r. // Staropolska sztuka wojenna XVI—XVII wieku. Prace ofiarowane Profesorowi Jaremic Maciszewskiemu / Red. M. Nagielski. Warszawa, 2002.
- Kroll P. Upadek Smoleńska // Mówią Wieki. 2003. Nr 4.
- Kubala L. Wojna moskiewska r. 1654—1655. Szkice historyczne. T. III. Warszawa, 1910.
- Kupisz D. Smoleńsk 1632—1634. Warszawa, 2001.
- Leszczyński J. Dwa ostatnie sejmy przed potopem szwedzkim w oczach dyplomaty cesarskiego // Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka». T. XXXIX. 1975. Nr 2.
- Longworth P. Alexis Tsar of the All Russias. London, 1984.
- Łowmiański H. Handel Mohylewa w XVI wieku // Łowmiański H. Studia nad dziejami Wielkiego Księstwa Litewskiego. Poznań, 1983.

- Majewski W. Poddanie się Litwy Szwedom w 1655 roku // Świat pogranicza. Warszawa, 2003.
- Matwijów M. Koncepcje polityki Janusza Radziwiłła w latach 1648—1655 // Acta Universitatis Wratislaviensis. No 1108. Historia LXXV. 1990.
- Matwijów M. Próba mediacji Janusza Radziwiłła w konflikcie polsko-kozackim w latach 1653—1655 // Wrocławskie Studia Wschodnie. Nr 5. 2001.
- Mincer F. O sprawie przysięgi hetmańskiej na pierwszym sejmie 1654 r. // O naprawę Rzeczypospolitej XVI—XVII w. Prace ofiarowane Władysławowi Czaplińskiemu w 60 rocznicę urodzin. Warszawa, 1965.
- Mironowicz A. Prawosławie i unia za panowania Jana Kazimierza. Białystok, 1997.
- Mironowicz A. Teodozy Wasilewicz. Archimandryta słucki. Biskup białoruski. Białystok, 1997.
- Morzy J. Kryzys demograficzny na Litwie i Białorusi w II połowie XVII wieku. Poznań, 1965.
- Nagielski M. Chorągwie husarskie Aleksandra Hilarego Połubińskiego i króla Jana Kazimierza w latach 1648—1666. Przyczynek do badań składu społecznego wojska polskiego w połowie XVII wieku // Acta Baltico-Slavica. T. XV. 1983.
- Nagielski M. Gwardia przyboczna i komputowa za dwóch ostatnich Wazów (1632—1668). Praca doktorska. IHUW. Warszawa, 1981.
- Nagielski M. Połubiński Aleksander Hilary // Polski Słownik Biograficzny. T. XXVII. 1982.
- Nagielski M. Przeobrażenia w armii koronnej w dobie walk z powstaniem B. Chmielnickiego // Między Zachodem a Wschodem. Studia z dziejów Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej. Toruń, 2002.
- Ochmann-Staniszevska S. Staniszevski Z. Sejm Rzeczypospolitej za panowania Jana Kazimierza Wazy. Prawo-doktryna-polityka. T. I. Wrocław, 2000.
- Ostrowski B. Pospolite ruszenie szlachty smoleńskiej // Acta Baltico-Slavica. T. XIII. 1980.
- Płosiński J. Wyprawa kniazia Semena Urusowa na Brześć (listopad-grudzień 1655) // Mazowieckie Studia Humanistyczne. 2003. Nr 1—2.
- Przyboś A. Gosiewski Wincenty // Polski Słownik Biograficzny. T. VIII. 1959—1960.
- Przyboś A. Obuchowicz Filip Kazimierz // Polski Słownik Biograficzny. T. XXIII. 1978.
- Rachuba A. Konfederacja wojska litewskiego w Wierzbolowie w 1655 r. // Miscellanea Historico-Archivistica. T. IV. 1994.
- Rachuba A. Paweł Sapieha wobec Szwecji i Jana Kazimierza (IX 1655 — II 1656). Przyczynek do postawy magnaterii w okresie «potopu» // Acta Baltico-Slavica. T. XI. 1977.
- Rachuba A. Pawsza Szymon (Siemion) // Polski Słownik Biograficzny. T. XXV. 1980.
- Rachuba A. Pokłoński Konstanty Wacław // Polski Słownik Biograficzny. T. XXVII. 1983.
- Rachuba A. Sapieha Paweł Jan // Polski Słownik Biograficzny. T. XXXV. 1995.
- Rachuba A. Siły zbrojne Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVII wieku // Przegląd Wschodni. T. II. 1994. Z. 3.
- Rachuba A. Słuszka Zygmunt Adam // Polski Słownik Biograficzny. T. XXXIX. 1999.
- Rachuba A. Wielkie Księstwo Litewskie w systemie parlamentarnym Rzeczypospolitej w latach 1569—1763. Warszawa, 2002.
- Rachuba A. Wilno pod okupacją moskiewską w latach 1655—1661 // Lithuania. Nr 2—3 (11—12). 1994.
- Rachuba A. Wincenty Korwin Gosiewski // Hetmani Rzeczypospolitej Obojga Narodów / Pod red. M. Nagielskiego. Warszawa, 1995.
- Razin E. Historia sztuki wojennej. T. II i III. Warszawa, 1964.
- Seredyka J. Stosunki ukraińsko-rosyjskie w

- 1648 r. // *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego. Historia*. Nr 3. 1960.
- Seredyka J. Stosunki ukraińsko-rosyjskie w I połowie 1649 r. // *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu. Historia*. Nr 2. 1961.
- Stade A. Geneza decyzji Karola X Gustawa o wojnie z Polską w 1655 r. // *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*. T. XIX. Cz. 2. 1973.
- Tersmeden L. Karola X Gustawa plan kampanii polskiej 1655 roku. Powstanie planu i jego przeprowadzenie // *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*. T. XIX. Cz. 2. 1973.
- Tyszkiewicz E. Birże. Rzut oka na przeszłość miasta, zamku i ordynacji. Sankt Petersburg, 1869.
- Wagner M. Kadra oficerska armii koronnej w drugiej połowie XVII wieku. Toruń, 1992.
- Walewski A. Historia wyzwolenia Polski za panowania Jana Kazimierza (1655—1660). T. I. Kraków, 1866.
- Wasilewski T. Budowa zamku i rezydencji Radziwiłłów w Birżach w latach 1586—1654 // *Podług nieba i zwyczaju polskiego. Studia z historii architektury, sztuki i kultury ofiarowane Adamowi Miłobędzkiemu*. Warszawa, 1988.
- Wasilewski T. Łukomski Samuel // *Polski Słownik Biograficzny*. T. XVIII. 1973.
- Wasilewski T. Oskierko Samuel // *Polski Słownik Biograficzny*. T. XXIV. 1979.
- Wasilewski T. Ostatni Waza na polskim tronie. Wrocław, 1984.
- Wasilewski T. Zdrada Janusza Radziwiłła w 1655 r. i jej wyznaniowe motywy // *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*. T. XVIII. 1973.
- Wimmer J. Przegląd operacji w wojnie polsko-szwedzkiej 1655—1660 // *Wojna polsko-szwedzka 1655—1660* / Red. nauk. J. Wimmer. Warszawa, 1973.
- Wimmer J. Wojsko i finanse Rzeczypospolitej w czasie wojny ze Szwecją 1655—1660 // *Wojna polsko-szwedzka 1655—1660* / Red. nauk. J. Wimmer. Warszawa, 1973.
- Wimmer J. Wojsko polskie w drugiej połowie XVII wieku. Warszawa, 1965.
- Wisner H. Dysydenci litewscy wobec wybuchu wojny polsko-szwedzkiej (1655—1660) // *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*. T. XV. 1970.
- Wisner H. Działalność wojskowa Janusza Radziwiłła // *Rocznik Białostocki*. T. XIII. 1976.
- Wisner H. Janusz Radziwiłł 1612—1655. Wojewoda wileński. Hetman wielki litewski. Warszawa, 2000.
- Wisner H. Rok 1655 na Litwie: pertraktacje ze Szwecją i kwestia wyznaniowa // *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*. T. XXVI. 1981.
- Wisner H. Wojsko litewskie 1 połowy XVII wieku // *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*. Cz. 1. T. XIX. 1973; Cz. 2. T. XX. 1976; Cz. 3. T. XXI. 1978.
- Włodarski J. Polityka pruska elektora brandenburskiego Fryderyka Wilhelma I w latach 1640—1660. Gdańsk, 2000.
- Wójcik Z. Dzieje Rosji 1533—1801. Warszawa, 1971.
- Wójcik Z. Jan Kazimierz Waza. Wrocław, 1997.
- Wójcik Z. Wielkie Księstwo Litewskie wobec Szwecji, Rosji i powstań kozackich // *Przegląd Wschodni*. T. I. 1991. Z. 3.
- Wysłouch S. Uwagi o przyczynach rozwoju Mohylewa w XVI i XVII wieku. Wilno, 1938.